

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบ้านหนองหมากฝ้าย
ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว*

FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF LIFE OF ELDERLY PEOPLE IN
BAN NONG MAK FAI, NONG MAK FAI SUBDISTRICT, WATTHANA
NAKHON DISTRICT, SA KAEO PROVINCE

นภาพรณ ธัญญา¹, ชนิสร่า แก้วสวรรค์², ตอศักดิ์ บุญเสื่อ³ และ ภูวนัย เพ็ชรไพร⁴

Napaporn Thanya¹, Chanisara Kaeosawan², Torsak Boonseua³ and Phuwanai Phetprai⁴

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁵Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 พฤษภาคม 2569; วันแก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2569; วันตอบรับบทความ : 4 มิถุนายน 2569

Received 14 May 2026; Revised 2 June 2026; Accepted 4 June 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่า t-test จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรอิสระ 2 กลุ่มขึ้นไป

Citation:

* นภาพรณ ธัญญา, ชนิสร่า แก้วสวรรค์, ตอศักดิ์ บุญเสื่อ และ ภูวนัย เพ็ชรไพร. (2569). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบ้านหนองหมากฝ้ายตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(3), 1638-1654.

Napaporn Thanya, Chanisara Kaeosawan, Torsak Boonseua and Phuwanai Phetprai. Factors Affecting The Quality Of Life Of Elderly People In Ban Nong Mak Fai, Nong Mak Fai Subdistrict, Watthana Nakhon District, Sa Kaeo Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(3), 1638-1654;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ภาพรวมด้านร่างกาย ด้านจิตใจ อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และมีโรคประจำตัวต่างกัน โดยมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aims to 1) study the quality of life of elderly people in Nong Mak Fai Village, Nong Mak Fai Subdistrict, Sa Kaeo Province, and 2) study the factors affecting the quality of life of elderly people in Nong Mak Fai Village, Nong Mak Fai Subdistrict, Sa Kaeo Province. This is a quantitative research study. The target group for this research consisted of 60 people. The research instrument used was a questionnaire. The statistical methods used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and t-test for individual factors with two or more independent variables.

The research findings revealed that:

1. The overall quality of life of the elderly in Nong Mak Fai Village, in terms of physical and mental aspects, was high. Social relationships were at a moderate level, while the environment was at a high level.

2. Factors affecting the quality of life of the elderly in Nong Mak Fai Village vary significantly. Differences in gender, age, marital status, educational attainment, average monthly income, and underlying health conditions result in varying levels of quality of life among the elderly population.

Keywords: Quality of life, Elderly people

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสัดส่วนของประชากรวัยเด็กและวัยแรงงาน มีแนวโน้มลดลงในขณะที่สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากถึง 13,458,000 คน จากจำนวนประชากรไทยทั้งหมดประมาณ 65,994,000 คน และมีการคาดการณ์ว่าภายใน ปี พ.ศ. 2580 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด เช่นเดียวกับญี่ปุ่น โดยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากถึง 28% ของจำนวนประชากรในประเทศ วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเป็นผลมาจากความเสื่อมทางระบบอวัยวะภายในและภายนอกร่างกาย ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา อาทิเช่น กระดูกเปราะ หักง่ายเคลื่อนไหวช้าการทรงตัวไม่ดี อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย รวมถึงความสามารถในการมองเห็นและการได้ยินลดลง การรับรู้กลืนลดลง ระบบย่อยและ การดูดซึมอาหารลดลง ท้องอืด แน่นท้อง เบื่ออาหาร การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ ผู้สูงอายุต้องประเพณีกับการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การงาน มีรายได้ลดลง และความภูมิใจในตนเองลดลง การเกษียณอายุราชการส่งผลให้ผู้สูงอายุมีบทบาทและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดน้อยลง บางครั้งอาจมีการสูญเสียคู่สมรสหรือเพื่อนฝูงที่ใกล้ชิด ทำให้รู้สึกท้อแท้ หดหู่ บุคลิกภาพเปลี่ยนไป รู้สึกน้อยใจ อ่อนไหวง่าย ขาดความอบอุ่น และก่อให้เกิดความเครียด ซึมเศร้า ผู้สูงอายุบางคนถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดลง แนวทางในการดูแลผู้สูงอายุ ก็คือ การช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข และความพึงพอใจสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ ช่วยเหลือตนเองได้ตามอัตภาพไม่เป็นการให้แก่อื่นและสามารถดำรงไว้ซึ่งการมีคุณค่าในตัวเอง อีกทั้ง ผู้สูงอายุยังเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566)

นอกจากนี้ องค์การต่าง ๆ ยังได้สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้แก่ผู้สูงอายุโดยให้ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และให้ความรัก ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ครอบครัว สังคม ชุมชน รวมทั้งให้โอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง นโยบายภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (2566 - 2570) ได้นำนโยบายด้านผู้สูงอายุมาไว้รวมกับนโยบายการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคมสูงวัยอาจส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศทวีความ

รุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุมักจะมีค่าเสื่อมค่าทางรายได้สูงกว่ากลุ่มผู้อายุน้อย และการที่ประชากรวัยแรงงานที่มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง อาจนำมาซึ่งปัญหาขาดแคลนกำลังแรงงานในประเทศ และส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการแข่งขัน และผลิตภาพแรงงาน รวมถึงความต้องการงบประมาณ เพื่อเป็นสวัสดิการรองรับวัยเกษียณ จากอัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานและภาระทางการคลัง ในด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พร้อมทั้ง เพิ่มการเข้าถึงบริการดูแลระยะยาว สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงโดยการเพิ่มศักยภาพของบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและสนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานบริการเอกชน ผู้ดูแลอิสระ และสมาชิกในครอบครัว

จากที่มาและเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพิจารณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้สูงอายุได้อย่างสอดคล้องกับลักษณะปัญหา พร้อมทั้ง จะได้ยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือตนเองได้ตามอัตภาพ ช่วยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว

สมมติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ เป็นแนวทางในการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หลากหลายสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตจึงเป็นระดับของการมีชีวิตที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิตและสภาพแวดล้อม และยังรวมถึงด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีการดำรงชีวิตที่ดี และการดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุข (UNESCO, 1993) (ทิพย์วัลย์ เรืองขจร, 2554) ในขณะที่ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ชี้ว่ามนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุด โดยจะเริ่มจากปัจจัยพื้นฐานทางกายภาพและความปลอดภัย เมื่อได้รับตอบสนองแล้วจะขยับสู่ความต้องการทางสังคม การยอมรับ และความสำเร็จสูงสุดในชีวิตตามลำดับ ซึ่งความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่จะเป็นแรงจูงใจสำคัญในการขับเคลื่อนพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย (Abraham H.Maslow. 1954: 80 - 106)

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งนี้ ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ โดยแบ่งกลุ่ม ผู้สูงอายุไว้ 3 กลุ่ม คือ (กลุ่มการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2553 : เว็บไซต์) 1) ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60 - 69 ปี เป็นผู้สูงอายุที่ยังมีกำลังช่วยเหลือตนเองได้ 2) ผู้สูงอายุตอนกลาง อายุ 70 - 79 ปี เป็นผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง และ 3) ผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ และอาจมีภาวะทุพพลภาพ หรือสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ คือ บุคคลวัย 60 ปีขึ้นไป แบ่งตามช่วงอายุได้ 3 ระยะคือ ตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย ซึ่งจะมีสภาพร่างกายและพึ่งพาตนเองได้ต่างกัน โดยความสูงอายุไม่ได้นับแค่เพียงปีปฏิทินเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเสื่อมถอยของ ร่างกาย จิตใจ และการเปลี่ยนแปลง บทบาททางสังคมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้คือกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว จำนวน 60 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม จากหนังสือเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดเป็นกรอบให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ทำการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ตามกรอบที่กำหนดไว้ แบบสอบถาม มีโครงสร้างแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการมีโรคประจำตัว/การเจ็บป่วย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอารมณ์ 2) ด้านแรงงาน สิ่งของเงินทอง และบริการ และ 3) ด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย หลักประสิทธิผล 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การทดสอบคุณภาพและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 3

ท่าน จากนั้นนำมาประมวลความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ได้รับการพิจารณาแบบสัมภาษณ์ เป็นรายชื่อ แล้วนำมาปรับปรุงให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาคำนวณ ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดทำข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบสอบถามส่งถึง ผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนเสร็จสิ้น

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองและทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการมีโรคประจำตัว/การเจ็บป่วยโดยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านอารมณ์ 2) ด้านแรงงาน สิ่งของเงินทอง และบริการ และ 3) ด้านข้อมูลข่าวสารโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย หลักประสิทธิผล 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความแตกต่างหรือไม่ของความคิดเห็นของผู้สูงอายุ หมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้วต่อคุณภาพชีวิตซึ่งจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรต้น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ โดยใช้สถิติการทดสอบค่า t-test
5. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพื่อหาความแตกต่างหรือไม่ของความคิดเห็นของผู้สูงอายุ หมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย จังหวัดสระแก้ว ต่อคุณภาพชีวิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรต้นมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย

ต่อเนื่อง และการมีโรคประจำตัว/การเจ็บป่วย โดยใช้สถิติการทดสอบค่า F- test แบบ (One - Way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ .05 และหากพบความแตกต่างที่มีค่านัยสำคัญดังกล่าว จะทำการวิเคราะห์เป็นรายคู่ โดยวิธีของ Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย

การศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า

1. **ด้านการสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support)** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่ผู้สูงอายุได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ การได้รับการยกย่อง ยอมรับนับถือจากเพื่อน ญาติ และลูกหลาน รองลงมา คือ การได้รับการดูแลเอาใจใส่และความใกล้ชิดผูกพันจากลูกหลาน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก คือ การได้รับการเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. **ด้านแรงสนับสนุนด้านแรงงาน สิ่งของ เงินทอง และบริการ (Instrumental Support)** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ การได้รับความช่วยเหลือทางการเงินรองลงมาคือ การได้รับการอำนวยความสะดวกในการรับบริการดูแลสุขภาพที่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนประเด็นการขอความช่วยเหลือด้านแรงงาน และสิ่งของเครื่องใช้จากชุมชน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

3. **ด้านแรงสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Support)** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เด่นชัดที่สุดคือ การเข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากช่องทางต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่

4. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย (รายด้าน)

จากการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 **ด้านร่างกาย (Physical Domain)** ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไป

น้อย พบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าสุขภาพร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรงดี มีค่าสูงสุด รองลงมา คือ ความสามารถในการใช้พลังงานและริเริ่มแรงเพื่อการลุกเดินหรือเคลื่อนไหวร่างกาย ความสามารถในการดูแลกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง (เช่น การอาบน้ำ แต่งตัว รับประทานอาหาร) ความสามารถในการดำเนินชีวิตปกติได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือการรักษาทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง และความรู้สึกเป็นอิสระโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น (Independence) ตามลำดับ

4.2 ด้านจิตใจ (Psychological Domain) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นที่จดจำของคนในชุมชน (ระดับมาก) ความรู้สึกภาคภูมิใจและมีความมั่นใจในตนเองต่อการดำเนินชีวิต (ระดับมาก) และการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาพลักษณ์ของตนเอง และความภูมิใจในความเปลี่ยนแปลงตามวัยที่สูงขึ้น (ระดับปานกลาง)

4.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships Domain) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคมอย่างสม่ำเสมอ (ระดับมาก) การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นในสังคม และการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตจากคนในชุมชน (ระดับปานกลาง) และความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือชุมชนที่ตนเองเป็นสมาชิก (ระดับปานกลาง)

4.4 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Domain) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การมีชีวิตอย่างอิสระและมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต (ระดับมาก) การได้รับประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขและสถานบริการสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง (ระดับมาก) การอยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีและมีการคมนาคมที่สะดวก (ระดับปานกลาง) และการมีแหล่งประโยชน์หรือโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรด้านการเงิน (ระดับปานกลาง) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาอำนาจในการพยากรณ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยสรุปผลได้ดังนี้:

1. การตรวจสอบข้อตั้งเบื้องต้น (Assumption Testing) จากการตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่า Tolerance สูงกว่า 0.1 และค่า VIF (Variance Inflation Factor) ต่ำกว่า 10 ทั้งหมด แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเองจนเป็นปัญหา และสามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้อย่างเหมาะสม

2. ประสิทธิภาพของแบบจำลองพยากรณ์ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .438 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) พบว่าเท่ากับ .192 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้ายได้ ร้อยละ 19.20 ส่วนอีกร้อยละ 80.80 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

3. ตัวแปรที่มีนัยสำคัญต่อคุณภาพชีวิต พบว่า มีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ แรงสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support): เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า Sig. = .000)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ พบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่โดดเด่นที่สุด คือ ความรู้สึกว่าคุณภาพร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรง และความสามารถในการดูแลกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลกที่ระบุว่า คุณภาพชีวิตด้าน

ร่างกาย (Physical Domain) คือการที่บุคคลรับรู้ถึงสภาพทางกายภาพที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การมีผลกำลังในการทำกิจกรรม ความเป็นอิสระจากการพึ่งพาผู้อื่น และความสามารถในการจัดการกับความเจ็บปวด ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุในพื้นที่บ้านหนองหมากฝ้าย มีสุขภาพทางกายที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance)

2. ระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุ พบว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองหมากฝ้าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญสูงสุด คือ การรู้สึกว่ามีคุณค่าและเป็นที่จดจำของคนในชุมชน รวมถึงมีความภาคภูมิใจและมั่นใจในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ที่ระบุว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ (Psychological Domain) เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพทางจิตใจและทัศนคติที่มีต่อตนเอง อาทิ การรับรู้ความรู้สึกทางบวก การเห็นคุณค่าในตนเอง ความมั่นใจ และความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือความกังวล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า แม้ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายตามวัย แต่ยังคงมีความภาคภูมิใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ในระดับที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทนา สารแสง (2561) ที่ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจสูงที่สุดเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่าในบริบทของสังคมไทยที่เป็นสังคมเครือญาติและการให้เกียรติผู้สูงวัย การได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัวและชุมชนเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ช่วยหล่อเลี้ยงจิตใจให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่า ไม่ถูกทอดทิ้ง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสุขและการมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต

3. ระดับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองหมากฝ้าย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญคือการได้รับรู้ข่าวสารที่จำเป็นจากคนในชุมชน และความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือชมรมต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ที่ระบุว่า คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships Domain) เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น ทั้งในแง่การได้รับความช่วยเหลือและการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่สังคม ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และสอดคล้องกับวิจัยของอมรศักดิ์ โพธิ์อำ (2566) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าในบริบทสังคมปัจจุบัน แม้จะมีการเกื้อกูลกัน ในระดับพื้นฐาน แต่การมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเชิงลึกหรือการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรมอาจยังมีข้อจำกัด บางประการ

4. ระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุ พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองหมากฝ้าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การมีชีวิตอย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง และมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต รองลงมาคือ การได้รับประโยชน์จากสถานบริการสุขภาพและสถานบริการด้านสวัสดิการสังคม สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ที่ระบุว่า คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม คือ การที่บุคคลรับรู้ถึงความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต การได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษ มีความสะดวกในการคมนาคม ตลอดจน การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรด้านการเงิน ข้อมูลข่าวสาร และมีโอกาสในการทำกิจกรรมสันทนาการในเวลาว่าง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนสนับสนุนสำคัญที่ทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสอดคล้องกับ เจษฎา นกน้อย (2560) ที่ทบทวนเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต และการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขพื้นฐาน เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความสุขและความพึงพอใจให้กับผู้สูงอายุในสังคมไทย

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองหมากฝ้าย อภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการศึกษา ข้อมูลพื้นฐานพบว่าผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาเดียวกันเกือบทั้งหมด ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะคิด และการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน จึงไม่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับด้านบริบททางสังคม พบว่า หมู่บ้านหนองหมากฝ้ายมีลักษณะเป็นสังคมชนบทที่มีความเข้มแข็งและมีวัฒนธรรมแบบเครือญาติสูง การให้เกียรติและการดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นบรรทัดฐานสังคมที่ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้แบ่งแยกตามเพศหรือสถานภาพสมรส ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากชุมชนในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ ชวนนท์ อิมอาบ (2563) ที่วิจัยคุณภาพชีวิตของ

ผู้สูงอายุในอำเภอดงหลวง จังหวัดราชบุรี พบว่าปัจจัยด้านเพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐในระดับท้องถิ่นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

5.2 ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support Factors) พบว่า แรงสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support) เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. = .000) ซึ่งอธิบายได้ว่าการที่ผู้สูงอายุได้รับการเอาใจใส่ ความรัก และการยกย่องยอมรับจากบุตรหลานและคนในชุมชน เป็นพลังทางใจที่สำคัญกว่าปัจจัยทางวัตถุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม อันเป็นรากฐานสำคัญของคุณภาพชีวิตในวัยสูงอายุ

5.3 ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองหมากฝ้ายที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า รายได้ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต (Material Wellbeing) โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้เพียงพอจะมีความสามารถในการเข้าถึงอาหารที่มีประโยชน์ การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น และการเข้าถึงบริการทางการแพทย์เสริมได้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อย ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกมั่นคงและลดความกังวลในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของอุษา จุฑะสุวรรณศิริ (2565) เรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตธนบุรี และงานวิจัยของกัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล (2563) ที่ต่างพบข้อสรุปในทิศทางเดียวกันว่า รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถจัดการกับความต้องการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น

5.4 ปัจจัยด้านโรคประจำตัวและการเจ็บป่วย พบว่า ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวหรือสภาวะการเจ็บป่วยที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า สภาพร่างกายเป็นพื้นฐานสำคัญของคุณภาพชีวิต เมื่อผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวที่ต้องได้รับการดูแลหรือส่งผลต่อการเคลื่อนไหว จะทำให้ขีดความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันลดลง และอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังสภาพจิตใจ และสัมพันธภาพทางสังคม (ความยากลำบากในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน) สอดคล้องกับงานวิจัยของกิจปพน ศรีธานี (2560) เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่พบว่า การมีโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพ

ชีวิตของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีปราศจากโรคเรื้อรังมักจะมีการประเมินระดับคุณภาพชีวิตที่สูงกว่ากลุ่มที่มีปัญหาด้านสุขภาพอย่างชัดเจน

5.5 ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย โดยเฉพาะในมิติต่าง ๆ ดังนี้

1) แรงสนับสนุนด้านแรงงาน สิ่งของ เงินทอง และบริการ และด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า แรงสนับสนุนทั้งสองด้านนี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ด้านร่างกายของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือเชิงรูปธรรม เช่น การได้รับเงินสนับสนุน สิ่งของเครื่องใช้ หรืออาสาสมัครมาช่วยดูแลสุขภาพที่บ้าน (แรงงาน/บริการ) ประกอบกับการได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการดูแลตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุสามารถจัดการกับสภาวะทางร่างกายและข้อจำกัดของวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตด้านร่างกายสูงขึ้นอย่างชัดเจน

2) แรงสนับสนุนด้านอารมณ์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แรงสนับสนุนด้านอารมณ์เป็นตัวแปรที่มีพลัง ในการพยากรณ์คุณภาพชีวิตที่สูงที่สุด สะท้อนว่าความรักความเอาใจใส่จากครอบครัว เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดีในทุกมิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรีย์ กุณาละสิรี (2565) เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลตนเองและแรงสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงสนับสนุนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยชี้ให้เห็นว่าแรงสนับสนุนทางสังคมเปรียบเสมือนระบบประคองชีวิต ที่ช่วยลดความเครียดและเพิ่มขีดความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า ด้านการสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่ผู้สูงอายุได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ การได้รับการยกย่อง ยอมรับนับถือจากเพื่อน ญาติ และลูกหลาน ด้านแรงสนับสนุนด้านแรงงาน สิ่งของ เงินทอง และบริการ (Instrumental Support) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สูงสุดในด้าน

การได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน การได้รับการอำนวยความสะดวกในการรับบริการดูแลสุขภาพที่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านแรงสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Support) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยประเด็นที่เด่นชัดที่สุดคือ การเข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากช่องทางต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ และด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านหนองหมากฝ้าย ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้วในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก **ข้อเสนอแนะจากการวิจัย**

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ 1. ผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง ลดความรู้สึกโดดเดี่ยว และสร้างสัมพันธ์ภาพที่เข้มแข็งระหว่างผู้สูงอายุกับคนในชุมชน 2. ควรส่งเสริมให้มีพื้นที่กิจกรรมสาธารณะที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุยและออกกำลังกายร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจวัตรประจำวันได้อย่างกระฉับกระเฉงและพึ่งพาตนเองได้นานที่สุด 3. บุคคลในครอบครัวจึงควรให้ความสำคัญกับการดูแลเชิงจิตใจด้วยการพูดคุยและรับฟังอย่างสม่ำเสมอ การแสดงความเคารพยกย่อง และความรัก เพื่อให้ผู้สูงอายุมั่นใจในบทบาทของตนเองภายในครอบครัว 4. สมาชิกในครอบครัวควรหาโอกาสจัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญหรือวันหยุด เพื่อลดความกังวลในการใช้ชีวิตและสร้างบรรยากาศแห่งความสุขภายในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตในภาพรวม **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป**

1. ควรมีการศึกษารูปแบบกิจกรรมที่ผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองหมากฝ้ายต้องการแท้จริง ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ 2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบริบทต่างกัน เช่น เปรียบเทียบระหว่างผู้สูงอายุ ในเขตชนบทกับเขตเมือง หรือการศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่ย้ายถิ่นฐานมาพำนักในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความต้องการสวัสดิการที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต 3. การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเพิ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมสุขภาพ เช่น ระดับความเครียด ภาวะซึมเศร้า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) หรือการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมิติด้านการส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกมากยิ่งขึ้น 4. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วย

การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสนทนากลุ่ม ร่วมกับผู้สูงอายุและผู้ดูแล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับ "ความต้องการที่แท้จริง" ของผู้สูงอายุในพื้นที่ซึ่งจะช่วยให้การออกแบบนโยบายหรือกิจกรรมในระดับท้องถิ่นมีความแม่นยำและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2556). *แผนกลยุทธ์สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) ปี พ.ศ. 2556-2559*. เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2569 จาก http://www.oppo.opp.go.th/info/strategy_56-59.pdf
- กัลยารัตน์ อธิระชนชัยกุล. (2563). อิทธิพลของแรงสนับสนุนทางสังคมและคุณภาพชีวิตที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ. ใน *รายงานการวิจัยงบประมาณ ปี 2562*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กิจปพน ศรีธานี. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสุขภาพกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 11(1), 26-36.
- เจษฎา นกน้อย. (2560). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวนนท์ อิมอาบ. (2563). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี. *วารสารแพทย์* เขต 4-5, 39(1), 65-77.
- ทิพย์วัลย์ เรืองขจร. (2554). *วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- พัชรภรณ์ พัฒนะ (2560). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสระบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพชรีย์ กุณาละสิรี.(2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลตนเองและแรงสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 30(2), 121-133.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). *ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2566*. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2566 จาก <https://ipsr.mahidol.ac.th/population-gazette/>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). ร่าง
แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 – 2570. เรียกใช้
เมื่อ 18 สิงหาคม 2566 จาก https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Draftfinalpoli

อุษา จุฑะสุวรรณศิริ. (2565). ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตธนบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏ
รับใช้สังคม*, 8(2), 111-126.

Maslow, Abraham H. (1954). *Motivational and Personality*. New York : Harper
and Brother.

UNESCO. (1993). *Quality of life Improvement Programmes*. Bangkok: UNESCO
Regional Office.